

Összefogással, együttműködéssel

Interjú Tanító Bélával

- *Tavały Ferenczi Zsuzsa mutatta be hosszú interjúbán a magyaronline.net olvasóinak. Onnan tudjuk, hogy gyakran felteszi magának a kérdést: „Ki vagyok én?” Most mit válaszolna erre a kérdésre?*

– Születtem a „kincses városban”, Kolozsvárott, a Szent Korona alattvalójaként, 1942-ben. Két éves koromig ott éltem. Egyik dédanyám Leel-Őssy Krisztina, ez ági rokonságunk vallja, hogy Lehel vezér leszármazottai vagyunk. Dicső ősapám, a szoltárfordító, Kolozsváron, a házsongárdi temetőben nyugszik. Rokonságunk Szenczy Molnár Borbáláig visszamenőleg okiratokkal bizonyított. Ugyancsak bizonyított tény, hogy a bibliafordító leánya, Károli Zsuzsanna, szintén ősanym volt. A Tanítók a Felvidékről származnak, Csallóközből és Mátyusföldről. A zsigárdi református templom ősapám, Tanító István által adományozott telken épült, anyai nagyapám Kádár Lajos, a nagykanizsai templom-építő református lelkész volt, eredetileg gömöri származású. Debrecen neveltje vagyok. Ott szereztem zenetanári (hegedű-, szolfézs- és karvezető-oktatói) diplomát. Majd szintén Debrecenben folytattam tanulmányaimat a Kossuth Lajos Tudományegyetemen, itt a neveléstudományi szakot végeztem el. Feleségem debreceni, zongoraművész. Két gyermekünk otthon született, a fiunk posztgraduális képzésen végzett a Budapesti Műszaki Egyetem közgazdaságtudományi karán, a Finnországban szerzett eredeti képzettsége: angol és német magiszter. Leányunk végzett pszichológus, kutató, doktorandus.

– *A Finnországi Magyarok Egyesületének volt elnöke, az emberi jogok finnországi követe, a finn Kodály Társaság elnökségének egyetlen magyar tagja, ugyanitt feleségével együtt örökös tag. Magyarok Világszövetsége elnökségének kétszer kitüntetett tagja. Mióta él Finnországban?*

– Családom 1979-ben – eredetileg egy éves – munkaszerződéssel költözött Debrecenből a finnországi Tamperébe. Nem vagyunk sem menekültek, sem emigránsok, sem száműzöttek. Tizenkét esztendeig éltem évente megújított munkaszerződéssel. Mi kezdetben nem akartunk letelepedni Finnországban. Az akkori politika nagyban közrejátszott, hogy kihúzza a lábunk alól a visszatérés lehetőségét. Mai napig megtartottuk a magyar állampolgárságot. De most már itt is itthon vagyok. 1972-ben voltam először Finnországban, a debreceni Közalkalmazottak Zenekarának tagjaként. Már akkor felajánlottak egy munkaszerződést, de nemet mondtam. A feleségem, aki ugye zongoraművész, öt év múlva Finnországban koncertezett, Tamperében is. Mostani munkahelyem akkori igazgatója öt

is „csábította”, hiába. 1979 tavaszán aztán a tamperai igazgató megkeresett bennünket Magyarországon, és rávett, hogy fizetés nélküli szabadságot vegyünk ki akkori munkahelyünkön – feleségem odahaza tanárképző főiskola adjunktusa volt, magam pedig csoportvezető pedagógusként dolgoztam az ifjúsági pszichológia terén. Egy tamperei év leteltével észrevettük, hogy nem mehetünk haza, hiszen még kerek részeredményeink sincsenek. Tehát még maradnunk kellett. Odahaza közben megszűnt az állásunk. Finnország nagyon tartja a magyar rokonságot. Ez megkönnyíti az integrációt, ugyanakkor nem jogosít semmire, nem jár előnyökkel. A beilleszkedés nem nehéz, ha valaki becsületes és szakmailag nagyon jó. A finn nyelvet megtanulni nem nagyon nehéz, de tökéletesen tudni felnőttnek lehetetlen. Sokáig éreztem, hogy más vagyok, mint ők. De aztán egyszer azt mondta egy finn kollegám: „Ne hülyéskedj, te egy vagy közülünk.” Gyermekünk teljes mértékben megtartották magyarságukat, nyelvükben, értékrendszerükben, gondolkodásukban. Ez életem legszebb dolgai közé tartozik. Persze, lakásunkban, ételünkben, életmódunkon meglátszik a kettősség. Falainkon Zakar Tibor nagybátyám festményei, a vizsolyi templom rézkarca, zalai és korondi tányérok, a zongora felett Bartók és Kodály képe, odébb Kalevala tányérok és a finn függetlenségi nyilatkozat másolata. Néhai Rácz István, Kalevala-fordító, szavai jutnak az eszembe: „Nekem két hazát adott az Isten!”

– *Többen mondhatják ezt a mienk közül Finnországban?*

– Különben nehéz megmondani, hányan is lehetünk Finnországban. A viszonylagos állandósággal itt élő magyarok száma nem teszi ki az ezer lelket. Érdekeség, hogy a létszám zöme hosszú időn keresztül a zenei szakemberekből állott. Ma már nagyobb az informatikusok száma. Vannak, akik házasság révén kerültek ide – talán nem nagyon sokan. És vannak azok, akik a rendszerváltás után ragadtak itt, és magánvállalkozóként folytatják azt, amit annak előtte állami kiküldetésben tettek. Menekültek itt nemigen élnek: Finnország nem volt befogadó állam, csak akkor kapott valaki tartózkodási jogot, ha más országban már beszerezte azt. Tudni kell azt is, hogy tíz magyarból öt-hat Helsinkiben lakik, de a Sarkkörön túl és az autonóm Åland szigeteken is élnek magyarok. Annyit még az Åland szigeteiről, hogy a Finn Köztársaság szerves része, teljes autonómiával rendelkezik, demilitarizált, svédnyelvű, saját Parlamentje és postája van, de Finnországhoz tartozik.

A Finnországban élő magyar gyermekek számára rendszeres (délutáni, esti) oktatás folyik Helsinkiben és Vantaaban, több tanulócsoporthal. Az anyanyelvi oktatás koordinátorai: Lukácsfy Kristóf és Jäppinen Emese. Finnország több gimnáziumában (szabadon választott idegen nyelvként) már több éve folyik a magyar nyelv tanítása. Egyesületi tagunk, Straszer Boglárka, az Oktatási Minisztériumban dolgozott, mint a kis nyelvek oktatásának referense, jelenleg az uppsalai egyetemen kutató. A finn oktatási törvény lehetővé teszi, hogy a magyar

gyermek az általános iskolai oktatás keretében rendszeres heti anyanyelvi oktatáson vegyenek részt, megismervén a nemzeti kultúrát is. A tanulócsoportok megszervezése a szülőktől függ, időben jelezniük kell igényeiket az iskola igazgatójánál és a helyi oktatási felügyeletnél. Ez viszont csekély tapasztalataink szerint nem történik meg (szégyenlősség lenne az oka?). Biztatom tagságunkat, kezdeményezzék a helyi tanügyi hatóságoknál, hogy gyermekeik számára az anyanyelvi oktatás megindulhasson. A tanügyi szervek általában szakképzett tanár meglétéhez kötik az oktatás engedélyezését. Ugyanakkor nehéz elhinnem, hogy az egyre tarkább etnikai térkép minden nemzetiségi nyelv- és tanulócsoportja esetében a finn normáknak megfelelően képesített és elismert oktató állna rendelkezésünkre.

– *Az anyanyelvi oktatás szervezésében segíthet az évtizede alakult Finnországi Magyarok Egyesülete, amelynek huzamosabb ideje elnöke volt.*

– A Finnországi Magyarok Egyesülete Csoóri Sándor biztatására született 1993. március 15-én alakultuk. 1994 őszén a FME alapító elnöke, Ilkka Firon, a Székelyudvarhelyről elszármazott Lukácsfy Kristóf, valamint jómagam Stockholmban, az északi országok magyarságának találkozáján részese volt „az északi ötágú síp” megteremtésének: megalapoztuk a dániai, norvégiai, finnországi, svédországi és észtországi magyarok együttműködését. Később nőtt a sípok száma: csatlakoztak a lettországi és litvániai magyarok. 1996 óta a FME vezetősége felvállalta a MVSZ finnországi Országos Tanácsának feladatkörét is. 1997-ben létrehoztuk a Finnországi Magyar Gyülekezetet. Az FME – amelyet mi röviden Egyesületnek nevezünk – tehát hivatalosan bejegyeztetett, finnországi és nemzetközi kapcsolatai vannak. Nem zárt, szűk körű csoportosulás, hanem teljesen nyitott a magukat magyarnak valló, rövidebb-hosszabb ideig Finnországban tartózkodó személyek előtt. A működéséhez szükséges minimális anyagiakat a kicsiny családi tagdíj biztosítja. Vagyis minden családból egyetlen tagdíjat kérünk. Tiszteletbeli tagjaink közé tartozik a mindenkori finnországi nagykövet valamint a Magyar Intézet igazgatója. A kilencvenkét éves festő, Mikola Nándor. Benedekné dr. Szőke Amália, geológus történész, aki feldolgozta Fennoskandia és Erdély több évszázados katonapolitikáját és diplomáciai kapcsolatrendszerét, dr. Molnár Rudolf és dr. Szalay Sándor, a magyar emigrációt évtizedekig szolgáló, idős lelkészek, Bíró István, a Lappföld mezőgazdasági kutatója. És mások. Tiszteletet érdemlő tagjaink azok is, akik Helsinkitől messze laknak – kb. másfélezer kilométer hosszú az ország –, tehát nem jöhetnek el rendezvényeinkre, de tagdíjjal támogatják az Egyesület munkáját. Ami a tevékenységünket illeti, az elég sokrétű. Megünnepeljük nemzeti ünnepeinket, emléknapjainkat. Évente szervezünk a családok részére táborot. Vagy találkozót. Mikulást, Farsang táján mulatságot tartunk. Nem tartozik az Egyesület szorosan tett tevékenységéhez – vagy talán mégis? – segítjük, támogatjuk az óvodai csoportokat, ezek között

pedig különösen a legrégebbit, a Bóbita nevűt, a fővárosban. Figyelemmel kísérjük az iskola magyar oktatás állapotát. Együttműködünk a Magyar Intézettel, a Magyar Nagykövetség minden munkatársával. Igen jelentős „háttér” a számunkra a Finn-Magyar Baráti Társaság (Suomi-Unkari Seura), amely kiterjedt testvérvárosi kapcsolatrendszerrel alakított ki. Nem vagyunk ugyan külön elismert népcsoport Finnországban (lélekszámunk sem ad erre alapot), de mint az ország adófizető polgárai és mint „rokkonmenzethez tartozók” általában kedvező fogadtatásra találunk a helyi hatóságoknál. Kitérőnk a kapcsolataink a finn államegyházzal is. Minden kapcsolatunkban megvalósul az adni és kapni elv.

– *Majdnem negyedszázada él Finnországban. Elégedett?*

– Négyen hatvankilónyi csomaggal kezdtük az itteni életünket. Ebben persze a kották is benne voltak. Más, normális embernek az én koromban ki van már fizetve minden, ami alapvetően szükséges az életéhez. Én itt 25 évesnek számítok, a lakásrésztünk akkortájt fog letelni, amikor nyugdíjba megyek. Nem sírás, nem panaszkodás, csak tény. Azért minden évben kigazdálkodjuk – ha másért nem, a családért – a magyarországi utat. Mi van mindehhez? Pedagógusfizetés. Meg lehet belőle élni, pedagógus módon, beosztással. Ebbe már az Internet nem fér - sajnos - bele. Van még néhány dolog, ami ugyancsak nem fér bele... Erdély sem, pedig de hiányzik.

– És a zene? Hiszen a zene szolgálatában kerültek ide.

– Magam zenetanár vagyok, zeneintézetben tanítom a finn gyerekeket, fiatalokat hegedűre, brácsára, zene- és emberszeretetre, hazafiságra. Kodály Zoltán zenepedagógiai és hazafiúi „hagyatéka” kötelez, másként ezt nem is tudnám csinálni. Kutatom Kodály és a finn nemzeti eposz, a Kalevala kapcsolatát. 16 éven keresztül karmesterként vezettem a Tamperei Kamarazenei Társaság zenekarát. Egyetlen magyar tagja vagyok a Finn Kodály Társaságnak. Feleségem, Hunyadi Viktória a Tamperében működő komplex főiskola Konzervatóriumának lektora, a oktatókar-nagy- (korrepetitor) képző osztály vezetője. Zenei munkássága elismeréseként a finn köztársági elnök a „director musices” címmel tüntette ki.

– *Mi a véleménye, a skandináviai magyarok jobb összefogásával változtathatnánk közérzetünkön? Elsőként talán az itt élő magyar értelmiségieknek kellene valamiféle közösséget alkotniuk?*

– A magyarság összefogására, egymás iránti megértésére, közösségi létére van szükségünk ahhoz, hogy megmaradjunk. Minden működési forma, ami ezt a célt szolgálja, nagyon fontos. Nem csak szervezeten, hanem lélekben, a határok nélküli „Haza a magasban” szellemmel. Nem csak értelmiségiek vagyunk, nem

szabad szétszakítanunk magunkat, magyarságunkat különböző „szakmai” klubokra, érdekközösségekre. Mindenkit el kell fogadnunk magunk között, „egy anyának borjai vagyunk”! A szakmai érdeklődés alapján kialakuló közösségek csak erősítik az összközösséget, ezt éppen – többek között – a svédországi magyarok életében figyeltem meg. Könnyebb ezt ott és úgy megoldani, ahol egyébként is többen vannak a nagyvilágban szétszóródott honfitársaink. Az is igaz, hogy minden közösség azzá fejlődik, amivé tagjai önzetlen munkája teszi. Külhonban magyarnak lenni szolgálat! A szerveződés keretei nagyon sokrétűek lehetnek. Ilyennek indult az északi „ötágú síp”, ilyenné vált a Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége (NYEOMSZSZ) keretében. Világméretű szervezeti keretét adná a Magyarok Világszövetsége (MVSZ), méltatlan és megalázó helyzet az, amit az anyaországi „politika” kiváltott, az anyagi ellehetetlenítéssel, a támogatás megvonásával. Ugyanakkor jó tudnunk és éreznünk, hogy a Helsinkiben 20 éve működő Magyar Intézet (Magyar Kulturális és Tudományos Központ) feladatául kapta a tevékenysége kiterjesztését a skandináv országokra, miután sok éven keresztül eredményesen dolgozott a Baltikum országaiban. (A korábbi tallini fiókirodája ma már önálló Magyar Intézet!) Tudjunk az új lehetőségről, éljünk vele, keressük: mi módon segítheti a megindult folyamat az országaink között szorosabb kapcsolatokat, az együttműködést. Az „északi országok” sok éve jól működő közösségében kiaknázatlan lehetőségeink sokasága rejtőzik.

Patachich Csilla rajza